

7 INTERDISSIPLINÊRE VERRYKING

Daar gaan nou gepoog word om die interpretasie en verstaan wat reeds plaasgevind het te verryk deur middel van insigte wat van ander dissiplines verkry word. Deur hierdie verryking van die verhale en die herinterpretasie en hervertel van die verhale van die medenavorsers gaan gepoog word om by 'n dikker, voller, beskrywing van die proses te kom. Daar gaan hoofsaaklik gebruik gemaak word van literatuur vanuit die sielkunde.

7.1 Motivering vir Verhuising na Nieu-Seeland

Die motivering vir 'n groot stap soos 'n oorsese verhuising is belangrik. In die studie van Pernice et al (2000) is verwag dat Suid-Afrikaanse immigrante, met hulle Europese en Engelssprekende agtergrond, beter sal vaar in die verkryging van werk en oor die algemeen 'n beter geestesgesondheid¹ ("mental health") sal hê as die immigrante uit die Republiek van China en Indië wat aan die studie deelgeneem het.

Die Suid-Afrikaners was by verre meer suksesvol in die verkryging van werk (83% teenoor 11% 25% respektiewelik) maar het 'n lae vlak van geestesgesondheid beleef.

It was expected that South African immigrants would have similarities with immigrants from Britain due to their cultural affinity with the majority of New Zealanders. The difference between South African and British immigrants may lie in the reasons for migration.(Pernice et al. 2000:27)

¹Geestesgesondheid word hier gebruik as 'n term wat dui op 'n gebalanseerde, gesonde gemoedstoestand (emosioneel en sielkundig).

Pernice et al (2000) verwys na die kinetiese model wat Kunz² ontwikkel het om die verskil tussen Britse en Suid-Afrikaanse immigrante te probeer verklaar. Hierdie model stel die 'stoot' en 'trek' kragte wat dien as motivering vir migrasie, teenoor mekaar. Aan die een uiterste is die gedwonge migrasie van 'n vlugteling en aan die ander kant is die kontinuum van trek-kragte soos beter werksgeleenthede en 'n beter lewenstyl in die nuwe land.

Vrywillige immigrante het ook die voordeel dat hulle kan terugkeer na hulle land.

Die meeste Suid-Afrikaners wat aan die studie deelgeneem het is uit Suid-Afrika as gevolg van politieke onstabieleit, geweld en misdaad - dus stoot-kragte.

Hoewel Suid-Afrikaners die lewenstyl, kultuur en omgewing in Nieu-Seeland as trek-kragte sien, word dit oorskadu deur die stoot-kragte. Suid-Afrikaners is dan semi-vrywillige immigrante met 'n ambivalente gevoel t.o.v. die wegtrek van hul geboorteland.

Hoewel hulle kan terugkeer is dit nie so eenvoudig nie. Aan die een kant: Waarheen gaan hulle terug, aan die ander kant is sommige Suid-Afrikaners met soveel fanfare uit die land dat dit sielkundig vir hulle so te sê onmoontlik is om terug te keer. Finansiële realiteite maak dit ook vir 'n groot groep Suid-Afrikaners in Nieu-Seeland onmoontlik.

Uit Wessels (2001) se studie blyk die redes vir emigrasie uit Suid-Afrika te wees: misdaad, ekonomiese toestande, lewenskwaliteit, opvoedingstelsel, werksgeleenthede, emigrasie as uitdaging of verbreding van horisonne, toekoms vir kinders, mediese- en gesondheidsorg, sosiale sekuriteit, meer keuses of opsies oor waar om te vestig, stabiele toekoms of sekuriteit.

De Freitas 1999(b) noem die volgende redes waarom Suid-Afrikaners kies om na Nieu-Seeland te kom: vir vrede en stabiliteit; veiligheid vir hulle kinders; ter handhawing van opvoedkundige- en gesondheidsstandaarde; a.g.v. grootskaalse regstellende aksie; a.g.v. post-traumatiese stresversteuring na blootstelling aan geweld en misdaad. (vgl ook Engelbrecht 1998:289-291)

Patroonkategorieë waarbinne hierdie redes geplaas kan word is:

Voorstellings wat faktore aanspreek wat afhanklik of gedeeltelik afhanklik is van die **staat** of openbare sektor.

²Kunz, E.F. 1973. The refugee in flight: Kinetic models and forms of displacement. *International Migration Review*. 7

Voorstellings wat verwys na die voorkoms van die **natuur of natuurverskynsels**.

Voorstellings wat verwys na die **sosiale** sisteme in die omgewing.-vriendelikehied, kommunikasie

Voorstellings wat verwys na die deelnemer se **verhouding met die omgewing**. - veiligheid, bekendheid, bekommernisse

Voorstellings wat verwys na **werkverrigting** - produktiwiteit, doeltreffendheid, werksure.

Voorstellings wat verwys na aspekte van die **fisiese voorkoms van die omgewing**. - ruimte, besoedeling, verkeersdigtheid.

....na **lewensstyl** - privaatheid, lewenspas, buitegerigte vs binnegerigte lewe (Wessels 2001:62-63)

Voornemende immigrante idealiseer dikwels die land waarheen hulle op pad is. “Daar mag dus ‘n verskil wees in ‘n voornemende emigrant se voorstelling van die voornemende land van verblyf, en ‘n Suid-Afrikaner wat geen planne het om na daardie land te emigreer nie.” (Wessels 2001:75)

My medenavorsers se verhaal het vasgedraai in Suid-Afrika. Na die locum in Nieu-Seeland het trek-kragte ‘n groot rol gespeel in hulle verhuising. Wessel beklemtoon: *Alhoewel ons storie vasgedraai het, het ons nie weggehardloop nie. Net nuwe kanse aangegryp.*

Noudat hulle in Nieu-Seeland is dien die stoot-kragte as bevestiging dat hulle die regte besluit geneem het. *Noudat ons langer hier is, nou begin dinge soos die veiligheid situasie, soos die agteruitgang van die skole, ook deel raak van ‘n mens se rede hoekom jy die regte besluit geneem het.*

Wat ook al die stoot- of trek-kragte wat ingewerk het en gedien het as motivering vir die oorsese verhuising, die aanpassingsproses waardeur gegaan word vandat besluit is om te verhuis is ‘n emosionele mallemeulerit.

7.2 Proses van Aanpassing in 'n Nuwe land

De Freitas 1999(a) gebruik William Bridges¹ se model t.o.v lewensoorngange en veranderinge as raamwerk omdat die eenvoud daarvan dit baie bruikbaar maak.

Hierdie raamwerk deel die proses in drie hoofdele: eindes, die neutrale sone en nuwe beginne.

Dit stem tot 'n groot mate ooreen met 'n narratiewe benadering. Die verhaal draai vas. Dit veroorsaak die verduistering van die toekomsverhaal.

Dit beteken dat die verledeverhaal hervertel en geherinterpreteer moet word.

Dit lei dan tot 'n nuwe uitleef van die hede met 'n geantisipeerde toekomsverhaal.

7.2.1 **Eindes**

Elke oorgang of verandering in die lewe begin met 'n einde. Hierdie eindes kan verdeel word in losmaking (“disengagement”), distansiëring (“disidentification”), ontnugtering (“disenchantment”) en disoriëntasie (“disorientation”)

7.2.1.1 *Losmaking*

Die proses van fisieke en emosionele skeiding kan lei tot baie ambivalensie. Al is daar dikwels pogings om die impak van die wegtrek te antisipeer, is niemand voorbereid op die trauma wat dit inhou nie. Die immigrant word deur 'n individuasiëproses gedwing. Hoe groter die verskil tussen die huidige land van verblyf en die nuwe land van verblyf, hoe erger is die proses van losmaking en individuasie.

Die immigrant se vermoë om hierdie losmaking en gepaardgaande verliese te hanteer hang af van vorige ondervinding en hantering van losmaking en verliese.

7.2.1.2 *Distansiëring*

Our identity is linked to gender, age, nationality, language, relationships, role functions, customs, vocation, religious persuasion, status in society

¹Bridges, W. 1980. *Transitions. Making Sense of Life's Changes*. London.

and lifestyle. Separating from familiar connections can radically disrupt ones definition of self. (De Freitas 1999:1)

Indien ons vanuit die sosiaal konstruksionistiese perspektief daarna kyk is dit vanselfsprekend dat daar onsekerheid t.o.v identiteit sal wees wanneer uit een konstruerende gemeenskap beweeg word in 'n ander een in. Identiteit word immers sosiaal-konstruksionisties gevorm en onderhou.

Die verlies aan 'n stabiele identiteit kan lei tot regressie en die uitvoering van lewenstake wat ooreenstem met die tyd wanneer 'n individu hom-/haarself definieer - bv tydens tienerjare. Afhanklikheid, onsekerheid oor die self en hulpeloosheid kan selfs lei tot angstigheid en depressie.

Immigrante neig om 'n sogenaamde 'oorlewings-identiteit' te vorm. Op 'n kunsmatige manier word soveel as moontlik van die nuwe kultuur aangeneem in 'n poging om te behoort, om in te pas. In die proses word die eie kultuur dan verwerp. Dit kan as oor-kompensasie gesien word. Identiteitsprobleme binne die konteks van die nuwe land word verder bespreek onder 7.3.2. aangesien die fokus hier meer is op die verlies van identiteit wanneer die verbintenis met die huidige land van verblyf beëindig word.

Antilla (1995:80) is oortuig dat daar 'n dissosiasie gehandhaaf moet word ter wille van stabiliteit. Die nuwe land moet ge-idealiseer word en die oue afgemaak word. As hierdie dissosiasie nie vir 'n tyd lank gehandhaaf word nie, is die verwarring ondraaglik. (vgl ook Renshaw 1989)

7.2.1.3 *Ontnugtering*

Oorgange begin dikwels met teleurstelling en het die potensiaal om later op 'n ontnugtering uit te loop.

Immigrants may have for some time contemplated migration due to dissatisfaction with their lifestyle and awaited push or pull of some nature to initiate the move. The country of origin is de-idealised and the new, idealised as justification for the commitment. However, as a matter of

course, a paradox is experienced when after the initial euphoria, there is an inevitable sense of disenchantment regarding aspects of the new.

(De Freitas 1999:2)

Dit kan lei tot 'n onbillik kritiese houding teenoor die nuwe land, 'n gevoel van vervreemding en 'n oormatige verlange huistoe.

Antilla (1995:77-79) meen dat bewustelike en onbewustelike fantasieë t.o.v. die nuwe land ontstaan. Dit word byna deur die bank gesien as 'n beter plek om in te lewe, die land van melk en heuning, die beloofde land. Dit is die plek waar die lewe sal wees soos wat dit veronderstel is om te wees, die land van harmonie, sukses, voorspoed, skoonheid en vrede. Soos die Nieu-Seelanders dit stel: "God's own zone."

Al die mense van die nuwe land gaan verwelkomend en akkommoderend wees. Die nuwe land is die plek waar die probleme van die ou land nie bestaan nie en waar 'n beter lewe gemaak kan word. (Vgl ook Smith 2002; Renshaw 1989:45)

Antilla (1995) gebruik interessante metafore om die persepsies van die nuwe land mee te verduidelik. Op 'n dieper, onbewustelike, vlak verteenwoordig die nuwe land 'verbode kennis' soos in die verhaal van die tuin van Eden. Adam en Eva gaan in 'n nuwe sone in, eet van die boom van kennis en hulle oë gaan oop, maar hulle word ook verban uit die paradys. Die vrywillige beweeg in 'n nuwe sone in lei tot 'n verbanning.

In die verhaal van Oedipus 'immigreer' hy na 'n nuwe land. Met die aanhoor van die voorspelling dat hy sy eie pa gaan doodmaak en met sy ma gaan trou, emigreer hy weer. Op pad maak hy sy pa dood sonder dat hy dit weet. Omdat Oedipus die antwoord op die raaisel van die Sphinx-monster het, wen hy sy geboortema as vrou en gaan regeer hy as koning in Thebes. Hy was verpletter toe hy later agterkom wat gebeur het. Hy maak homself blind deur sy oë uit te steek. Sy vermoë om die wêreld te sien is weg, maar sy insig en selfkennis verbeter. Oedipus betaal 'n duur prys vir sy kennis en vir sy persoonlike groei.

Abraham word deur die Here uit Ur geroep om te emigreer na die beloofde land. Hy word ook gevra om 'n duur prys te betaal, om sy seun te offer - eintlik om totaal gehoorsaam aan God te wees, wat ook al die omstandighede.

Antilla (1995) meen dat nuuskierigheid onbewustelik gekoppel word met sondigheid. Om die onbekende te ken en te wil ken is sondig. Hy trek die vreemde maar interessante verband tussen kennis en seksuele omgang (wat in die Bybel genoem word 'om te ken', of die ou vertaling: hy het sy vrou beken). Om te ken, om die vreemde te leer ken, het onbewustelik 'n seksuele, en dus verbode, betekenis vir ons. Om in 'n nuwe land in te gaan is om in 'n verbode sone in te beweeg.

Daar mag ook skuldgevoelens wees dat hierdie nuwe kennis en ervaring, hierdie groei, plaasvind. Daar vind 'n weergeboorte plaas.

Hierdie fantasieë lei noodwendig tot ontnugtering op een of ander vlak.

Bennet et al (1997) waarsku dat Suid-Afrikaners mag dink dat dit maklik is om na Nieu-Seeland te verhuis aangesien taal nie 'n probleem is nie en kulturele verskille op die oog af nie so groot is nie.

However, geographical relocation has significant social, psychological and financial implications for migrant families. A broad range of stressors associated with relocation to another country have been identified. Some of the potential stressors are alterations in financial status, loss of close relationships, new recreational and educational patterns for children, pressure to succeed in a new job, establishment of new working relationships, housing problems, spouses' employment, community involvements, fear of the unknown, sense of isolation, new geography, new secondary relationships (e.g. doctor, church), new style of dress and language. For South African immigrants to New Zealand the social, economic and psychological costs may be higher than expected. Such costs may result in stress and the need for significant adaptation. Where costs are perceived to outweigh benefits, maladaptation to the new environment may occur. (Bennet et al. 1997:160)

Wanneer hierdie ontnugtering te groot is kan dit dus lei tot wanaanpassing en baie ongelukkigheid in mense se lewens.

7.2.1.4 *Disoriëntasie*

Die progressie deur die afsluitingsfases laat die immigrant in 'n staat van disoriëntasie beland met die gevoel dat hulle in 'n ongedefinieerde wildernis is. Hierdie staat van disoriëntasie lei tot die neutrale sone.

7.2.2 **Neutrale Sone**

Dit is die tussenin fase. Dit is waar die aanpassing gemaak moet word. Daar moet beweeg word van onsekerheid en verwarring na 'n mate van helderheid en rigting.

It is here where the lack of clear direction and fluctuating polarities of emotions and ideas results in the analysis paralysis common to important transitions. Immigrants often report this experience when faced with attempting to determine their sense of identity in their new culture. There may be lack of vision of the future and the turmoil of ambivalence regarding their decision spins them into a period of withdrawal, regression and indecisiveness. (De Freitas 1999:3)

Die beste manier om hierdie fase te hanteer is om oor te gee aan die gevoel van leegheid en te aanvaar dat dit normaal is. Hierdie ruimte, die neutrale sone, kan ook die geleentheid wees om insigte t.o.v. die self en situasies te ontwikkel.

Antilla (1995:80) se konsep van oorgangsruimte stem ooreen met die neutrale sone. Daar word gepleit vir die skep van 'n innerlike speelgrond. Kulturele ervaring begin by 'n kreatiewe leef wat eerste in spel manifesteer. Deur 'n speelse houding word vertroue en selfvertroue opgebou. Dit is ook goed om iemand of iets te hê as 'n oorgangsobjek - een vaste punt wat jou die vrymoedigheid gee om te speel. Daarsonder kan paranoïede angstigheid en paranoia ontstaan.

Die hantering van hierdie proses van verhuising en gepaardgaande geestesgesondheid, van hierdie deurgaang deur die neutrale sone, word deur vele faktore beïnvloed: geslag,

ouderdom, finansiële vermoë, vaardighede, aanpasbaarheid van die gesin, kulturele ooreenkomste tussen die ou land en die nuwe, aanvanklike geestesgesondheid, lokus van kontrole, lewensfase, modus van aanpassing, vorige ondervinding van die nuwe kulturele situasie, die beskikbaarheid en effektiwiteit van sosiale ondersteuningsisteme, persoonlikheidsfaktore soos kulturele aanpasbaarheid, sosiale oriëntasie, bereidheid om te kommunikeer, bereidheid om saam te werk aan oplossings en die skep van 'stabiliteit-sones'. (Bennet et al 1997:161)

Hanteringsemeganismes speel ook 'n groot rol. Hoewel binne 'n ander konteks (die trauma van kriminele geweld) kan Engelbrecht (1998:293-303) se hanteringsemeganismes insiggewend wees en ook toegepas word op die trauma van 'n oorsese verhuising.

- Afleidingstegnieke: bly so besig as moontlik sodat dit nie nodig is om aan die situasie te dink nie.
- Humor: dit skep 'n afstand en ontnem die situasie van die bedreigende element en maak dit sodoende meer hanteerbaar.
- Aktiewe weerstand en konfronterende strategie: hanteer vrese en probleme op 'n pro-aktiewe en direkte manier, wend doelbewuste pogings aan om aan te pas en in te skakel op 'n sinvolle manier.
- Geloof: Geloof bied 'n definitiewe basis om die aanpassing na 'n oorsese verhuising te hanteer. Vir die wat agterbly in die ou land is dit ook 'n troos dat die almagtige God oral is en ook daar in die verre vreemde hulle geliefdes sal bewaar.
- Segmentering van tyd: dinge word meer hanteerbaar as dit in kleiner tydeenhede opgedeel word.
- Pragmatisme: Elke dag word prakties benader en die nodige take word aangepak en afgehandel.
- Vertroue op innerlike krag: Daar is 'n vertroue in en daar word staat gemaak op die innerlike (inherente?) krag van die individu of gesin.

Dit is 'n moeilike fase vol onsekerheid. Daar is mense wat tot drie keer terug is na die ou land toe en drie keer terug ge-immigreer het voordat hulle finaal in die nuwe land

gevestig het.

“This kind of movement back and forth finally solves the immigrants’ ambivalence and helps them to accept the reality of the new country.”

(Antilla 1995:82)

7.2.3 Nuwe Beginne

‘n Nuwe begin kan eers gemaak word as die eindes, die afsluitings, agter die rug is. Dit neem gemiddeld twee jaar om groot veranderinge soos dood en egskeiding deur te werk. Immigrasie neem veel langer en is soms nooit ten volle deurgewerk nie.

Na aanleiding van die verhaal van die man wat in die lughawegebou sit en wag vir sy siel om te arriveer skryf Antilla:

I suspect this is true for all immigrants. For some the soul never arrives. In many cases it takes three generations to become a full member of the new society, to be fully born into it. (Antilla 1995:77)

Diegene wat die akkulturasie-proses, die deel word van ‘n nuwe kulturele opset, suksesvol deurwerk is meestal diegene wat dit regkry om ‘n balans te handhaaf tussen die ou kultuur en die nuwe. Hulle behou hulle kulturele identiteit en pas aan by die nuwe samelewingstrukture. Die mate waartoe die persone beheer het oor die situasie het ook ‘n groot invloed.

For successful integration of immigrants into New Zealand it appears to be necessary to take into account the degree to which the immigrants perceive themselves to have some control over the relocation process as this may influence the coping strategy used to deal with any problems associated with the transition. (Bennett et al. 1997:164)

Aan die ander kant meen Antilla (1995) dat immigrante kry wat hulle verdien. Die omgewing, of dan die nuwe land, is soos ‘n spieël - jy sien jouself. As jy optimisties, positief en vol vreugde is sal dit goed gaan. As jy pessimisties, vol negatiewe verwagtinge en ‘n kritiese houding teenoor die nuwe land het, sal jy ook ‘n negatiewe

reaksie kry.

Oor die algemeen gesien word immigrante op twee maniere ervaar deur die burgers van die gasland (Antilla 1995:82-83). Aan die een kant is dit soos 'n nuwe kind in die gesin - 'n bedreiging. Die immigrant word as 'n indringer gesien wat die harmonie en balans kom versteur. Die dom immigrant wil net my werk kom vat en ons land kom oorneem. Die tweede reaksie is 'n baie positiewe en idealiserende houding. Die nuweling word onbewustelik as verlossers gesien wat die gemeenskap op 'n wonderbaarlike manier gaan red van hulle tekortkominge. Die kan later lei tot 'n teleurstelling in die immigrante en stabiliseer in 'n realistiese, gebalanseerde verhouding.

'n Nuwe begin kan positiewe en negatiewe gevolge hê vir die immigrant.

7.3 **Moontlike Gevolge van 'n Oorsese Verhuising.**

7.3.1 **Geestesgesondheid**

Die eise van 'n verhuising oorsee op die sielkundige en liggaamlike bronne van 'n persoon moet nooit onderskat word nie.

Negatiewe stres kan manifesteer in die vorm van verlaagde algemene geestesgesondheid - soos hoër vlakke van depressie en angstigtheid, die gevoel dat jy gemarginaliseer word en 'n gevoel van vervreemding, meer psigosomatiese en sielkundige simptome, identiteitsverwarring, probleme om daaglikse eise te hanteer, verhoogde insidensie van selfmoord en 'n agteruitgang in fisieke gesondheid - soos koronêre hartsiektes en laer lewensverwagting. (Bennet et al 1997:161)

Sommige simptome lei tot die diagnose van psigopatologie. Eisenbruch (1991) kritiseer die diagnostiese kriteria wat deur psigiater en sielkundiges gebruik word as kultureel onsensitief. Hy verwys dan hoofsaaklik na vlugteling en maak 'n saak daarvoor uit dat vele simptome wat kan lei tot die diagnose van post-traumatiese stres versteuring ook verduidelik kan word as 'n kulturele rouproses.

Vlugtelinge is 'n spesifieke kategorie van immigrante aangesien hulle byna nooit die opsie het om terug te kan keer na hulle land van oorsprong nie en die omstandighede waaronder hulle weg is uit hulle land van oorsprong is ook dikwels traumaties.

Daar is redes wat lei daartoe dat baie Suid-Afrikaners ook nie kan teruggaan nie (vgl die bespreking onder 7.1). Hierdie status as semi-vrywillige immigrante, asook die feit dat heelwat as gevolg van die belewing van trauma weens misdad en geweld oorsee verhuis het, maak dit relevant om te verwys na die definisie wat Eisenbruch vir kulturele rou gee:

I defined cultural bereavement as the experience of the uprooted person - or group - resulting from loss of social structures, cultural values and self-identity: the person - or group - continues to live in the past, is visited by supernatural forces from the past while asleep or awake, suffers feelings of guilt over abandoning culture and homeland, feels pain if memories of the past begin to fade, but finds constant images of the past (including traumatic images) intruding into daily life, yearns to complete obligations to the dead, and feels stricken by anxieties, morbid thoughts, and anger that mar the ability to get on with daily life. (Eisenbruch 1991:674)

Op 'n meer algemene vlak mag die rouproses as gevolg van al die verliese wat gelei word deur persone wat oorsee verhuis nooit buite rekening gelaat word nie.

Renshaw (1989:44) verwys ook na 'n vertraagde treurproses wat kan plaasvind. Mense om die nuwelinge in hulle land vind hierdie gedrag soms vreemd omdat dit nie verstaan word nie. Veral wanneer die rouproses vertraag is en begin na 'n aanvanklike tydperk van oënskynlike goeie aanpassing.

Aan die ander kant kan die nuwe konteks die ruimte skep vir nuwe insigte in die self, vir hernude selfvertroue en die waagmoed om iets nuuts te probeer. Dit bied die geleentheid om met die self en verhoudinge 'n nuwe rigting in te slaan. Dit bied die potensiaal om te groei, nuwe vaardighede aan te leer, mensekennis op te doen en jou horisonne te verbreed.

Die nuwe ruimte is vry van verwagtings en stereotipe waarbinne gefunksioneer is in

Suid-Afrika. Hiërargiese 'bande' met ouers het ook verslap en nou kan hulle doen wat hulle wil. Meestal word die ouers in 'n sin geïnternaliseer en hulle waardes word deel van 'n innerlike lokus van kontrole.

7.3.2 Identiteitsprobleme

The central problem for every immigrant is a transitory loss of stable identity, that is, the sense of one's continuous being as an entity, distinguishable from all others. (Antilla 1995:79)

'n Stabiele identiteit bestaan ten minste uit drie dele: ruimtelike-, temporele- en sosiale integrasie. (Antilla 1995:79-80)

Ruimtelike integrasie verwys na die onderlinge verhouding tussen verskillende dele van die self. Dit sluit die fisieke self in en bied die persoon kohesie en maak dit moontlik om objekte te vergelyk en te kontrasteer. Dit help die persoon om te onderskei tussen die self en die nie-self, dus individuasie.

Temporele integrasie is die tweede element van 'n stabiele identiteit. Dit koppel verskillende ervarings oor tyd en vorm 'n kontinuïteit tussen die verskillende ervarings van die self oor tyd. Dit skep 'n ondertoon van dieselfde mens wees in verskillende omstandighede.

Sosiale integrasie word verkry deur projektiewe en introjektiewe identifikasie en het te doen met die verhouding tussen aspekte van die self en aspekte van objekte of ander persone. Dit is die basis vir 'n gevoel van 'behoort'.

Al drie hierdie aspekte van identiteit word deur 'n oorsese verhuising geskud en ten minste gedeeltelik verloor gedurende die proses.

Taal speel 'n belangrike rol in identiteit en in al drie hierdie aspekte van identiteit. Wanneer jy jou mond oopmaak om te praat is dit vir almal duidelik dat jy 'n vreemdeling is. Taal (vir volwassenes) bied die meeste weerstand teen verandering.

After I had lived in NZ for ten years I went back to visit my old country. I

felt one of them, nobody noticed me, I was one of the crowd, it was wonderful. I was also surprised to find how easy it was to express myself, how little energy was needed for writing and talking and everyday life. I had been totally unaware how much energy I had spent by using English, which was my second language. (Antilla 1995:81)

Wanneer 'n nuwe taal aangeleer moet word en binne 'n nuwe taal geleef moet word beteken dit 'n lewe in 'n hele nuwe stel konsepte en begrippe. Woorde het ander betekenis. So het "cheers" in Nieu-Seeland meer die betekenis van dankie en nie soos in Suid-Afrika 'totsiens' of 'gesondheid' nie.

Taal verander ook die spreker. Elke immigrant begin dus verander as gevolg van die werk van taal. Dit bedreig dan die ou identiteit en die ou manier waarop hulle hulleself en die wêreld om hulle gesien het.

Dit lei dikwels tot intense nostalgjie.

7.3.3 Nostalgjie

Om nostalgjie te definieer is nie so 'n eenvoudige taak nie. Oor die algemeen word dit gesien as heimweë of verlange.

Sohn (1983) wys daarop dat daar onderskei moet word tussen 'n ware en 'n valse nostalgjie.

The Oxford English Dictionary definition of nostalgia is that it is a form of melancholy caused by prolonged absence from one's country and home, the word first appearing in the late eighteenth century, and being formed by the conjunction of two Greek words meaning a return to home and pain.

This is not the version that the word nostalgia has been given in recent years. It has become an indication of almost a pleasant state of mind, easily attainable by artefacts and psycho-facts, which can be conjured up with relative ease, a process I presume designed to alleviate the

underlying melancholy or yearning. (Sohn 1983:203)

Hierdie is 'n baie geldige onderskeiding. Ek sal dit nie graag wil sien as 'n ware en 'n valse nostalgie nie. Dit is beide legitieme vorme van nostalgie wat binne verskillende kontekste na vore tree.

Die eersgenoemde pynlike nostalgie is waarskynlik ter sprake wanneer die huidige omstandighede baie negatief beleef word. Dit is dan pynlik om die verlede, wat soveel beter was, te onthou en daarna terug te hunker. Dit is vir die persoon wat oorsee verhuis het ook 'n erkenning dat die skuif 'n fout was.

Laasgenoemde, aangename, tipe nostalgie sal voorkom wanneer die huidige omstandighede nie noodwendig so negatief ervaar word nie. 'n Lekker onthou en verlang na die goeie ou dae.

Pynlike nostalgie kom voor in tye van onstabiliteit en verandering en impliseer negatiewe emosies teenoor die huidige situasie. 'n Positiewe onthou van die verlede met die persepsie dat die situasie toe beter was as nou. (Engelbrecht 1998:260) Daar is ook 'n neiging om die verlede in 'n al beter lig onthou word met verloop van tyd. Net die positiewe van die verlede word selektief onthou en beter gemaak as wat dit was. Dit is dus glad nie 'n gebalanseerde beeld van die verlede nie.

In 'n poging om die huidige, ongelukkige omstandighede te hanteer deur daarvan te ontsnap, word teruggeval op nostalgiese herinneringe.

In die sin word nostalgie dan 'n teken van weerstand teen die verandering en 'n terugverlang na die stabiliteit van die verlede. (Engelbrecht 1998:260)

7.3.4 Intergenerasiespanning

Die kinders leef dikwels in twee wêrelde. Tuis wil hulle die ouers gelukkig hou met hulle gedrag, kleredrag ens., terwyl hulle by die skool desperaat probeer inpas om deel van 'n portuurgroep te wees. (Renshaw 1989) Dit maak kinders vatbaar vir verkeerde invloede (Antilla 1995) Kinders veral het 'n behoefte aan 'n oorgangsobjek of -persoon.

Hierdie verskeurdheid tussen twee wêrelde bring baie spanning mee, veral wanneer die

kinders in hulle tienerjare is.

7.3.5 Opsommenderwys

Opsommenderwys gesien kan gesê word dat die ses maande tussen die locum en die meer permanente verhuising na Nieu-Seeland vir die Vermaaks gehelp het met die afsluiting, die eindes. Hulle verwoord dit deur te sê: “lets moes gebeur om ons ongelukkig te maak”

Daar het losmaking (“disengagement”), distansiëring (“disidentification”), ontnugtering (“disenchantment”) en disoriëntasie (“disorientation”) plaasgevind.

Die eerste jaar in Nieu-Seeland kan as die neutrale sone beskou word, waarna die nuwe beginne gemaak is. Dit was nie altyd ‘n maklike proses nie, dit is steeds nie ‘n maklike proses nie, maar hulle hanteer die eise van die aanpassing na hulle verhuising na Nieu-Seeland op die mees konstruktiewe moontlike manier.